

Радослав Василев и Александър
Иванов

LOSTBULGARIA.COM

Хайдути

Христо Ботев

LOSTBULGARIA.COM

Христо Ботев

Христо Ботев е роден на 6 януари 1848 година (25 декември 1847 година стар стил) в Калофер, в семейството на даскал Ботьо Петков и Иванка Ботева. Съществуват и други хипотези за родното му място, които днес се отхвърлят от изследователите – че той е „из Карлово“, както пише в едно официално писмо на Найдено Геров, или че е роден в село Осен, както споменава самият Ботев в статията си *„Примери от турското правосъдие“*. Бащата на Ботев Ботьо Петков е учител, книжовник и обществен деец, който учи в Одеса, съставя и превежда учебници, а майка му е от скромно калоферско семейство. Освен Христо Ботев, двамата имат още осем деца. Според някои източници Христо Ботев е роден в стая на калоферското училище, в която живеят родителите му. Малко по-късно в Калофер е построено ново училище и семейството наема къща на Генко Филев, в която Ботев прекарва първите няколко години от живота си. Тази къща е унищожена по време на Руско-турската война, но през 1940-те години е възстановена и превърната в Национален музей „Христо Ботев“. През 1854 година Ботьо Петков не успява да се споразумее с калоферската община за заплащането си и се премества в Карлово. Там семейството живее в къщата на майка му в Табашката махала, а Христо Ботев тръгва на училище, като негов учител е баща му. Макар че не посещава често училището, Ботев прекарва дълго време в различни библиотеки, най-вече в Българската библиотека „Юрий Венелин“, която се помещава в дома на Тошков. Чете главно руски автори, като е особено впечатлен от Николай Чернишевски и Иван Тургенев. Запознава се с филолога Виктор Григорович, на когото помага с руски преводи на български народни песни. Според неговия съученик Киро Тулешков, още през лятото на 1864 година Ботев работи върху своето стихотворение „Майце си“, консултирайки се с Григорович, и дори по това време го изпраща на Петко Славейков в Цариград.

Анализ на текста

“Хайдути” е разделен на 2 части - увод и същинска част

“Хайдути” е едно от първите произведения на Ботев

Пълното му заглавие е “Хайдути. Баща и син”

Главен герой е Чавдар

Основни са темите за свободата и за личния избор

Първа част - увод

В увода:

- Заговаря лирическият говорител. Исква да запее песента за Чавдар войвода и се обръща към слушателя си да го подкрепи
- Представен е образът на Чавдар - “вехта войвода”, синът на “Петка Страшника”
- Поставя се целта на песента - да се прославят юнаците, родени от българска майка и земята, която ги е отхранила
- Посочено е за кого е предназначена песента - трябва да стигне до всички българи, където и да са те
- Разкрит е непримиримият дух на разказвача. Той самият е юнак който “тегло не търпи”

Втора част - същинска част

- Преди същинската част има кратка прослава на Чавдар, представен като “страшен хайдутин” за врага и закрилник за народа си

В същинската част:

- Започва разказът от момента, в който Чавдар прави своя избор в живота
- Частта е построена като диалог между майката и сина. От него се разбира, че Чавдар не желае да е ратай на вуйчо си и мечтае да е хайдутин като баща си. Майката иска обратното, понеже се страхува да не изгуби сина си
- Чувствата им са свързани - колкото повече расте гнева на Чавдар, толкова повече расте тревогата на майката; колкото по-голяма става радостта на Чавдар, толкова по-голяма е мъката на майката

Похвати и изразни средства в “Хайдутѝ”

Творбата е написана в осемсрична стъпка, характерна за народната песен (всеки стих има осем срички)

Използвана е диалогична форма за построяване на поемата, обичаен похват в народната песен

С реторичния въпрос “Кой не знае Чавдар войвода, кой не е слушал за него?” лирическият говорител иска да потвърди, че всички знаят за него

Изброяването на географските обекти - Странджа, Пирин, Бяло море, Дунав, от Цариград до Сръбско - определя земите, населени с българи. За представянето на земите е използвано олицетворение - пеят и прославят закрилника на народа

Използвана е инверсия - “очи черни, големи”, “глава къдрава”, “майка юнашка”, “сърце юнашко” - както и епитети (“песни юнашки”, “хубава земя” и др.)

В “Хайдутѝ” е разгледано отношението човек - общност, като се внушава, че човек трябва да служи за общността

Геройте в “Хайдути”

Чавдар

- представен когато прави своя избор в живота. Той е красиво дете. Подчертаването на физическата му красота е израз на вътрешната красота и сила на героя. Има чувство за достойнство и чест. Униженията, който понася като ратай на вуйчо си, възприема като лична обида и като обида към баща си. Чавдар не разбира мъката на майка си и не чува молбите ѝ

Майката

- тя има тежка съдба като съпруга на хайдутин. Нейният син е единствената ѝ радост, но е поставена пред опасността да го изгуби, защото е готов да поеме по пътя на баща си. Тя знае, че не може да се противопостави на волята на сина си, но го моли да отиде да се изучи и да не поема рисковете на хайдушката борба. Вестта, че Чавдар ще отива при баща си е радостна за него, тя е най-тежкото преживяване за майката

Бащата

- присъства непряко в поемата. Той е хайдушки войвода, наплашил враговете в “три кази”, владеещ Стара планина. Бащата не иска Чавдар да бъде ратай, но му е трудно да го поведе със себе си. Затова мисли да го изпрати далече и да го образува

Вуйчото

- присъства непряко в поемата чрез разказите и оценките от другите герой. Той е в опозиция на образа на бащата и самия Чавдар. Образът му е представен напълно отрицателно

Пространството и времето в “Хайдути”

Пространството на българските земи обхваща разказът в поемата. Те са обозначени с най-важните български географски обекти. Те са знаци на българското, родното. Чрез тях в разказа се очертават границите на националното и на свободна България

В поемата се смесват идеите на две времена. Представено е времето на хайдушкото движение, когато хайдутите отмъщават за извършените над народа несправедливости. Но в поемата има отражение и на разбиранията на Ботевото време, когато борбата се превръща в борба за национално освобождение. Образът на хайдутинът почва да се свързва с идеята за освобождение на България

